

Hišne številke v Radovljici

Kdaj se pojavijo prve hišne številke na hišah?

Pri sprehodu po stari Radovljici in Predtrgu (verjetno tudi drugod po naši občini) večkrat prezremo stare hišne številke – vklesane v portale naših domov.

Sredi 18. stoletja, ko je bilo izvedeno prvo štetje prebivalcev radovljiške fare, je v mestu v 48 hišah živel okoli 400 ljudi. Leta 1770, ko so hiše v Radovljici prvič oštevilčili, je bilo v mestu 49 hiš. Leta 1784 (so verjetno združili hiši Mesto št. 8 in Mesto št. 9 in zato) so hiše v Mestu na novo oštevilčili ... Tretjič (zadnjič) so hiše v Radovljici oštevilčili 18. marca 1946.

Vir: Radovljiške družine v 18. Stoletju – Radovljica mesto (avtorica: Nadja Gartner Lenac / MRO; Naše mesto in ljudje)

Za začetek moramo poiskati najstarejši ohranjen portal z vklesano letnico v mestu (ali v knjigah). Na Šivčevi hiši smo našli letnico 1629, ob njej pa hišno številko 33. So bile hiše prvič oštevilčene že prej - v 17. stoletju? Še prej?

Šivčeva hiša, 1629

Vir: kraji.eu

Sosednja Lotristova hiša ima na portalu letnico 1772, za razliko od Šivčeve hiša pa ima (sicer prazno) mesto za hišno številko. Kasneje so namesto hišnih številk na to mesto vpisali kratice gospodarja.

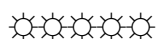

Lotristova hiša, 1772
Vir: foto DAR

Hišni številki na Mencingerjevi hiši, 1802 in 1803
Vir: foto DAR (2015)

Na današnji Mencingerjevi hiši sta eden ob drugem dva portala iz začetka 19. stoletja. Iz napisa na vrh portala razberemo črki P. H. (gospodar hiše Primož Hudovernik) in letnici 1802 in 1803 (letnici, ko je kupil hiši).

Uradno oštevilčenje hiš / klesane hišne številke

Ker uradni viri ne omenjajo oštevilčenja hiš pred letom 1770, lahko sklepamo le dvoje. Da je bilo prvo oštevilčenje hiš opravljeno že veliko prej (pred letom 1629) ali pa, kar je bolj verjetno, da so na Šivčevo hišo hišno številko in letnico vklesali kasneje.

Da je zgodba še malce bolj zapletena je nasproti Šivčeve hiše – na gostilni Lectar zelo podoben »hišni kamen« s številko 9 in okrajšavo kratic lastnika (J. J. K. – Jakob Krivec in sin Janez Krivec). S pripadajočo letnico 1822 je tako Lectarjev portal najstarejši s hišno številko.

Lectar, 1822
Vir: foto DAR

Hišna številka 34 na Klemenovi hiši, 1863

Vir: foto DAR

Če se ustavite pred Klemenovo hišo, boste nad portalom videli hišno številko 34 in letnico 1863 (na fotografiji tega ne boste videli, pa sem se trudil). Torej smo prišli do podatka, da so v mestu hiše s klinopisom oštevilčili med leti 1803 in 1863. Verjetno so istočasno to naredili tudi v Predtrgu (Podmestu in Predmestu). Leta 1835 je Radovljica pogorela in bila v nekaj letih obnovljena, leta 1849 dobimo Okrajno glavarstvo in mogoče gre tu iskati prvo (drugo, pravo, novo ...) oštevilčenje hiš v Radovljici. To je tisto pravo – z kraticami lastnika hiše in hišno številko. Na Katrinekovi hiši (Predtrg) se lepo vidi, kako je »kamen s hišno številko« naknadno vzidan v portal – lepo pa je tudi nakazano, kako se ga da zamenjati.

Katrinekova hiša v Predtrgu, 1862

Vir: foto kraji.eu

Katrinekova hiša (mimogrede, po tej hiši je dobila ime tudi moja hiša. O.p.) v Predtrgu ima čudovito ohranjen portal, kjer se da lepo prebrati hišno številko 35, lastnika J. B. (Jakob Beravs) in letnico 1862.

To nam pri naši zgodbi spet ne pomaga kaj dosti, razen to, da so bile hiše leta 1862 že »klinopisnjene« tako v Predtrgu kot Radovljici. [Štafetno palico tu predajamo zgodovinarjem. Kdaj je prišlo do dejanskega oštevilčenja hiš?](#)

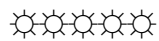
Pri raziskovanju sokola Boštjana Olipa, je g. Jože Cvenkelj pridobil kopijo izpisa iz družinske knjige Olip. Tam piše, da je bil France Olip, rojen 8. decembra 1828, na naslovu Podmesto 41.

Napis v kamnu, 2013
Vir: DAR (Foto Goran Lavrenčak)
Op.: J. P. – Josip Pogačnik, št. 41, 1897.

Napis v kamnu, 2013
Vir: DAR (Foto: Goran Lavrenčak)
Op.: J. B. – Jožef Bogataj, št. 40.

Hišne številke na kovinskih tablicah - prvič (pred 1900)

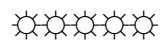
Klemenova hiša - Restavracija Hudovernik, 1899
Vir: zbirka litografij Gregor Kobler

Nam že znani risar prvih litografij Kranjske, Franc Rojec, je na litografiji Radovljice iz leta 1899 narisal celo detajl nad portalom prej omenjene Klemenove hiše. Če boste nekajkrat kliknili na povečavo teksta – boste lepo videli kovinsko hišno tablico in na njej hišno številko. Številka je ostala 34 ...

... kot se bolje vidi na povečavi stare razglednice Radovljice s Klemenovo hišo. Čeprav slabo, pa lahko razberemo simbiozo kamnite in kovinske hišne številke. Številke so bile identične starim kamnitim, kar danes žal ni tako (mesto je pač razdeljeno na več ulic). Te »črno-bele« hišne številke so se obdržale do leta 1929.

Klemenova hiša
Vir: DAR

Avstroogrške hišne tablice
Vir: bolha.com

Hišne številke na kovinskih tablicah - drugič (1929)

Vidičeva hiša, pred 1940

Vir: arhiv družina Vidic

Op.: Levo je stara hišna številka, zgoraj pa je nova, kjer že piše: 8 Mesto.

Pred drugo svetovno vojno (sklepamo, da leta 1929) so hoteli zmedo z vse več hišami urediti in so naredili tri »četrti«. Radovljico so razdelili na: Mesto, Predmesto in Predtrg (ki ni bil več samostojna občina).

Lastnik hiše (takrat zelo znane tovarne pletenin) Joško Vidic stoji pred svojim portalom z glavo leva, ob njem je tabla tovarne pletenin, nad tablo stara hišna številka (samo številka osem; temna na beli podlagi), zgoraj pod oknom pa je nova: Mesto 8 (napis mesto in številka sta tokrat beli in na temni podlagi). Prva je bila v rabi že pred letom 1900, za drugo pa predvidevamo, da od leta 1929 (šestojanuarska diktatura) – ob preimenovanju Kraljevine SHS v Kraljevino Jugoslavijo.

Gasilsko dom, 1933
Vir: arhiv GD Radovljica

Zanimivi tabli najdemo na Gasilskem domu v letu 1933: Predmesto 65, kraj Radovljica, občina Radovljica, srez Radovljica.

Oglas Mizarstva Jeglič, 1941
Vir: Slovenčev koledar 1941

Na oglasnih sporočilih so še leta 1941 ostale stare hišne številke. Oglas Mizarstva Jeglič je v *Slovenčevem koledarju za leto 1941* oddal staro vizitko – s starim naslovom in hišno številko 110.

Hišne številke na kovinskih tablicah - tretjič (1942)

Leta 1942 so okupatorji (kot piše v časopisih prvi poimenovali ulice) to delo nadaljevali in Radovljico razdelili v prvi fazi v 12 ulic (po nemških znanih osebnostih, ki so pustile pečat v mestu Radovljica). Kasneje so poimenovali še nekaj ulic z ljudem bolj všečnimi krajevnimi imeni (Krainburger Strasse, Vigauner Strasse ...). Benedičičeva hiša je dobila nov naslov: »Stadtplatz 17« itd.

»Stadplatz« na Benedičičevi hiši, 1942-45
Vir: foto DAR (last Peter Kolarič)

Stanje po osvoboditvi. Mesto je bilo razdeljeno v tri »četrti«: Mesto z 48 hišnimi enotami, Predmesto z 112 enotami in še »Novo naselbino« s 16 hišnimi številkami, ki so jo zgradili Nemci. Ter Predtrg s 107 hišami.

Vir: Radovljica v letih po 2. svetovni vojni (avtorica Nada Holynski); Radovljiški zbornik 1992

Prišla je svoboda in osvoboditelji so ulice poimenovali (bolje preimenovali) po svojih brigadah in bataljonih – in ne po pesnikih in pisateljih kot nekateri še danes zmotno mislijo. Najprej smo imeli le nekaj mesecev Cesto maršala Tita, zanimivo, da skoraj deset let Stalingrajsko ulico v Predtrgu, Jalnova je bila petnajst let Ulica talcev ... Nekaj takoj po vojni poimenovanih ulic nam (še) ni uspelo locirati: Erjavčeva ulica, Stritarjeva ulica, Cankarjev drevored ...v času okupacije pa je takšna le Hubert Klausner Strasse.

Ta dva opisa sta kontradiktorna, ne pa povsem napačna, saj v seznamu obrti v letu 1948 najdemo »becirke«, stare in nove ulice: Radovljica, Predtrg, Mesto, Mestni trg, Predmesto, Prešernova, Nova naselbina, Gubčeva ... Tako kot pred vojno – pravo zmešnjavo. Zmešnjava (neujemanja v uradnih knjigah in na terenu ...) je trajala vsaj še deset let, dokler se stanje ni uredilo.

Oštevilčenja, poimenovanja »četrti«, poimenovanja ulic: prvo (pred 1629), drugo (1770), tretje (1784), četrto (ok. 1850), peto (pred 1900), šesto (1929), sedmo (1942), osmo (1944), deveto (1946), deseto (do 1955).

Že nekaj časa imamo pripravljen daljši članek o radovljiških ulicah. Predno ga objavimo vas prosimo, da pogledate med domačo pošto, če imate kakšno staro razglednico in pismo poslano v Radovljico. Ali naslov z ulico in hišno številko na katerem drugem dokumentu (osebni, potnem listu, računu, katarstrskih poročilih, mrliškem listu ...) Vljudno vas prosimo, da nam gradivo posodite. Za Radovljico je najbolj zanimivo obdobje 1942-1962.

.....

Zanimivi relikti hišnih števil

Černetova hiša
Vir: foto DAR (2014)

.....

Oštevilčenja v Kropi je imenitno opisal Joža Eržen v članku *Domača hišna imena v Kropi*, objavljeno v *Kroparskem zborniku – ob 100. letnici Plamena (1995)*. Kratek povzetek: Od leta 1770 do leta 1931 so bile hišne številke vklesane v portale hiš, leta 1931 so v Kropi dobili hišne tablice z napisom Trg Kropa. Te so bile v veljavi do leta 1950, ko so jih zamenjale današnje – hišna številka in napis Kropa (vmes so bile seveda še »okupacijske tablice« z nemškimi napisi).

**Tabla »Zgornja Dobrava«, 1942-45
Vir: foto Rok Gašperšič (hrani Anton Šlibar)**

**Hišne številke Kroepe in okolice / Gostilna Kovač v Kropi, 1942-45
Vir: foto Rok Gašperšič, 2015**

Prošnja za dopolnitev podatkov velja za celotno Občino Radovljica. Prosimo za vse povezano s hišnimi tablicami; fotografije ohranjenih tabel, razglednice (bomo povečali in izrezali detajle ..), članke o tej temi v knjigah ali revijah, stari računi z naslovom in letnico ...

.....

Sestavil: Goran Lavrenčak

Prvič objavljeno: 01. 09. 2015